પંચાયતી રાજનુ માળખુ

અ.નં.	વિગત	ગ્રામ પંચાયત	તાલુકા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયત
૧	બેઠક	૮ થી ૧૬ (જુની સંખ્યા ૭ થી ૧૫)	૧૬ થી ૩૨ (જુની સંખ્યા ૧૫ થી ૩૧)	૩૨ થી ૫૨ (જુની સંખ્યા ૩૧ થી ૫૧)
૨	વસ્તી	૩,૦૦૦ થી ૨૫,૦૦૦ (જુની સંખ્યા ૩,૦૦૦ થી ૧૫,૦૦૦)	૧ લાખ	૪ લાખ
૩	બેઠકમાં વધારો	દર ૩,૦૦૦ની વસ્તીએ ૨ બેઠકનો વધારો	૨૫,૦૦૦ની વસ્તીએ ૨ બેઠકનો વધારો	૧ લાખની વસ્તીએ ૨ બેઠકનો વધારો
૪	અનામત મહિલા	૫૦%	૫૦%	૫૦%
૫	અનામત OBC	૧૦%	૧૦%	૧૦%
૬	અનામત SC/ST	વસ્તી આધારે	વસ્તી આધારે	વસ્તી આધારે
૭	અનામત બેઠક કોણ નક્કી કરે ?	કલેક્ટર	વિકાસ કમિશનર	વિકાસ કમિશનર
૮	બેઠકોની ફાળવણી કોણ નક્કી કરે ?	કલેક્ટર	વિકાસ કમિશનર	વિકાસ કમિશનર
૯	વડા (ચૂંટાયેલ)	સરપંચ	તાલુકા પ્રમુખ	જિલ્લા પ્રમુખ
૧૦	વહીવટી વડા (સરકારી)	તલાટી-કમ-મંત્રી	તાલુકા વિકાસ અધિકારી	જિલ્લા વિકાસ અધિકારી
૧૧	મુદ્દત (સામાન્ય સંજોગોમાં)	૫ વર્ષ	૫ વર્ષ	૫ વર્ષ
૧૨	ચૂંટણી કોણ કરશે ?	રાજ્ય ચૂંટણી પંચ	રાજ્ય ચૂંટણી પંચ	રાજ્ય ચૂંટણી પંચ
૧૩	ચૂંટણીની તારીખ કોણ નક્કી કરશે ?	રાજ્ય ચૂંટણી પંચ	રાજ્ય ચૂંટણી પંચ	રાજ્ય ચૂંટણી પંચ
૧૪	ચૂંટણી કઈ તારીખે કરવી?	પંચાયતની મુદ્દત જે તારીખે પૂર્ણ થાય છે તે તારીખના બે મહિના પહેલા અને મુદ્દત પુરી થયાના ૧૫ દીવસ પછી ચૂંટણી કરી શકાશે નહી.	પંચાયતની મુદ્દત જે તારીખે પૂર્ણ થાય છે તે તારીખના બે મહિના પહેલા અને મુદ્દત પુરી થયાના ૧૫ દીવસ પછી ચૂંટણી કરી શકાશે નહી.	પંચાયતની મુદ્દત જે તારીખે પૂર્ણ થાય છે તે તારીખના બે મહિના પહેલા અને મુદ્દત પુરી થયાના ૧૫ દીવસ પછી ચૂંટણી કરી શકાશે નહી.
૧૫	પંચાયતની મુદ્દત ક્યારથી ગણાય ?	પ્રથમ બેઠકની તારીખથી	પ્રથમ બેઠકની તારીખથી	પ્રથમ બેઠકની તારીખથી
૧૬	પ્રથમ બેઠકની તારીખ કોણ નક્કી કરે ?	તાલુકા વિકાસ અધિકારી	જિલ્લા વિકાસ અધિકારી	વિકાસ કમિશનર
૧૭	પ્રથમ બેઠક કેટલા સમયમાં બોલાવવી ?	ચાર અઠવાડીયામાં	ચાર અઠવાડીયામાં	ચાર અઠવાડીયામાં
૧૮	પ્રથમ બેઠકમાં કામગીરી	ઉપસરપંચની પસંદગી	તાલુકા પ્રમુખ / ઉપપ્રમુખની પસંદગી	જિલ્લા પ્રમુખ / ઉપપ્રમુખની પસંદગી

www.iamofficer.com

અ.નં.	વિગત	ગ્રામ પંચાયત	તાલુકા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયત
૧૯	પ્રથમ બેઠકમાં પ્રમુખ કોણ નક્કી કરે ?	તાલુકા વિકાસ અધિકારી	જિલ્લા વિકાસ અધિકારી	વિકાસ કમિશનર
૨૦	સરખા મત પડે તો (ઉપસરપંચ / પ્રમુખ / ઉપપ્રમુખની પસંદગીમાં)	ચિઠ્ઠી ઉપાડીને (૧૦ વર્ષથી નાના બાળક પાસેથી)	ચિઠ્ઠી ઉપાડીને (૧૦ વર્ષથી નાના બાળક પાસેથી)	ચિઠ્ઠી ઉપાડીને (૧૦ વર્ષથી નાના બાળક પાસેથી)
૨૧	રાજીનામુ (ઉપરી)	૧.સભ્ય / ઉપસરપંચ --> સરપંચ ૨.સરપંચ --> તાલુકા વિકાસ અધિકારી	૧.સભ્ય / ઉપપ્રમુખ --> પ્રમુખ ૨.પ્રમુખ --> જિલ્લા વિકાસ અધિકારી	૧.સભ્ય / ઉપપ્રમુખ --> પ્રમુખ ૨.પ્રમુખ --> વિકાસ કમિશનર
૨૨	રાજીનામાની તકરાર (ઉપરીનો ઉપરી)	૧.સભ્ય / ઉપસરપંચ --> તાલુકા વિકાસ અધિકારી ૨.સરપંચ --> નાયબ જિલ્લા વિકાસ અધિકારી	૧.સભ્ય / ઉપપ્રમુખ --> જિલ્લા વિકાસ અધિકારી ૨.પ્રમુખ --> વિકાસ કમિશનર	૧.સભ્ય / ઉપપ્રમુખ --> વિકાસ કમિશનર ૨.પ્રમુખ --> પંચાયત સચિવ
૨૩	અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ			
	(૧) દરખાસ્ત લાવવા માટેની જોગવાઇ	૫૦% સભ્યોનો ટેકો	૫૦% સભ્યોનો ટેકો	૫૦% સભ્યોનો ટેકો
	(૨) દરખાસ્ત પસાર કરવા માટેની જોગવાઇ	૨/૩ (૬૬%) બહુમતીથી પસાર	૨/૩ (૬૬%) બહુમતીથી પસાર	૨/૩ (૬૬%) બહુમતીથી પસાર
	(૩) અવિશ્વાસની દરખાસ્ત માટે કોણ બેઠક બોલાવે ?	દરખાસ્ત કોઈની પણ વિરુદ્ધ હોય (સરપંચ, ઉપસરપંચ) તો અવિશ્વાસ દરખાસ્ત માટેની બેઠક બોલાવાની જવાબદારી સરપંચની રહેશે. સરપંચે આ બેઠક ૧૫ દીવસમાં બોલાવાની રહેશે. જો સરપંચ આ બેઠક ન બોલાવે તો તલાટી-કમ-મંત્રીએ તાલુકા વિકાસ અધિકારીને રીપોર્ટ કરવો. તાલુકા વિકાસ અધિકારી રીપોર્ટ મળ્યાની૧૫ દીવસની અંદર આ બેઠક બોલાવશે.	દરખાસ્ત કોઈની પણ વિરુદ્ધ હોય (પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ) તો અવિશ્વાસ દરખાસ્ત માટેની બેઠક બોલાવાની જવાબદારી તાલુકા પ્રમુખની રહેશે. તાલુકા પ્રમુખ આ બેઠક ૧૫ દીવસમાં બોલાવાની રહેશે. જો તાલુકા પ્રમુખ આ બેઠક ન બોલાવે તો તાલુકા વિકાસ અધિકારીએ જિલ્લા વિકાસ અધિકારીને રીપોર્ટ કરવો. જિલ્લા વિકાસ અધિકારી રીપોર્ટ મળ્યાની૧૫ દીવસની અંદર આ બેઠક બોલાવશે.	દરખાસ્ત કોઈની પણ વિરુદ્ધ હોય (પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ) તો અવિશ્વાસ દરખાસ્ત માટેની બેઠક બોલાવાની જવાબદારી જિલ્લા પ્રમુખની રહેશે. જિલ્લા પ્રમુખ આ બેઠક ૧૫ દીવસમાં બોલાવાની રહેશે. જો જિલ્લા પ્રમુખ આ બેઠક ન બોલાવે તો જિલ્લા વિકાસ અધિકારી એ વિકાસ કમિશનર ને રીપોર્ટ કરવો. વિકાસ કમિશનર રીપોર્ટ મળ્યાની૧૫ દીવસની અંદર આ બેઠક બોલાવશે.
૨૪	કૉરમ (ગણપૂર્તિ)	૧/૩ સભ્ય	૧/૩ સભ્ય	૧/૩ સભ્ય
૨૫	ઉમેદવારી ઉંમર	૨૧ વર્ષ	૨૧ વર્ષ	૨૧ વર્ષ

www.iamofficer.com

અ.નં.	વિગત	ગ્રામ પંચાયત	તાલુકા પંચાયત	જિલ્લા પંચાયત
૨૬	ઉમેદવાર તરીકેની યોગ્યતા	૧. અસ્થિર મગજનો ન હોવો જોઇએ. ૨. નાદાર ન હોવો જોઇએ. ૩. ૦૪/૦૮/૦૫ પછી બે બાળકોથી વધુ ન હોવા જોઇએ. ૪.શૌચાલય જરૂરી ૫.લોકપ્રતિનિધિત્વ ધારા અનુસાર ૨ થી વધુ વર્ષની સજા થઇ હશે તો તે ચૂંટણી લડી શકશે નહિ. ૬.સરકારી / પંચાયતનો કર્મચારી ન હોવો જોઇએ.	૧. અસ્થિર મગજનો ન હોવો જોઇએ. ૨. નાદાર ન હોવો જોઇએ. ૩. ૦૪/૦૮/૦૫ પછી બે બાળકોથી વધુ ન હોવા જોઇએ. ૪.શૌચાલય જરૂરી ૫.લોકપ્રતિનિધિત્વ ધારા અનુસાર ૨ થી વધુ વર્ષની સજા થઇ હશે તો તે ચૂંટણી લડી શકશે નહિ. ૬.સરકારી / પંચાયતનો કર્મચારી ન હોવો જોઇએ.	૧. અસ્થિર મગજનો ન હોવો જોઇએ. ૨. નાદાર ન હોવો જોઇએ. ૩. ૦૪/૦૮/૦૫ પછી બે બાળકોથી વધુ ન હોવા જોઇએ. ૪.શૌચાલય જરૂરી ૫.લોકપ્રતિનિધિત્વ ધારા અનુસાર ૨ થી વધુ વર્ષની સજા થઇ હશે તો તે ચૂંટણી લડી શકશે નહિ. ૬.સરકારી / પંચાયતનો કર્મચારી ન હોવો જોઇએ.
૨૭	પંચાયતની બેઠક	દર મહિને ૧ વાર	દર ત્રણ મહિને ૧ વાર	દર ત્રણ મહિને ૧ વાર
૨૮	સામાજિક ન્યાય સમિતિ	ફરજીયાત	ફરજીયાત	ફરજીયાત
	સભ્યો	૫ સભ્યો	૫ સભ્યો	૫ સભ્યો
	સામાજિક ન્યાય સમિતિની કમિટીનુ ગઠન	આ સમિતિના ૫ સભ્યો પૈકી ૧ સભ્ય વાલ્મિકી/સફાઇ કામદાર પૈકી રહેશે. જો પંચયની બોડીમાંથી આ સમુદાયના સભ્ય ન હોઇ તો પંચયતના સભ્ય બનવા જેટલી લાયકાત ધરાવતાં વક્તિને કૉ.ઓપ્ટકરવામાં આવશે. ૧ સભ્ય SC/ST મહિલા રહેશે. (જો ન હોય તો કૉ.ઓપ્ટ કરવામાં આવશે) અને બાકીના ત્રણ સભ્યો SC/ST સમુદાયમાંથી લેવામાં આવશે.	આ સમિતિના ૫ સભ્યો પૈકી ૧ સભ્ય વાલ્મિકી/સફાઇ કામદાર પૈકી રહેશે. જો પંચયની બોડીમાંથી આ સમુદાયના સભ્ય ન હોઇ તો પંચયતના સભ્ય બનવા જેટલી લાયકાત ધરાવતાં વક્તિને કૉ.ઓપ્ટકરવામાં આવશે. ૧ સભ્ય SC/ST મહિલા રહેશે. (જો ન હોય તો કૉ.ઓપ્ટ કરવામાં આવશે) અને બાકીના ત્રણ સભ્યો SC/ST સમુદાયમાંથી લેવામાં આવશે.	આ સમિતિના ૫ સભ્યો પૈકી ૧ સભ્ય વાલ્મિકી/સફાઇ કામદાર પૈકી રહેશે. જો પંચયની બોડીમાંથી આ સમુદાયના સભ્ય ન હોઇ તો પંચયતના સભ્ય બનવા જેટલી લાયકાત ધરાવતાં વક્તિને કૉ.ઓપ્ટકરવામાં આવશે. ૧ સભ્ય SC/ST મહિલા રહેશે. (જો ન હોય તો કૉ.ઓપ્ટ કરવામાં આવશે) અને બાકીના ત્રણ સભ્યો SC/ST સમુદાયમાંથી લેવામાં આવશે.
૨૯	અપીલ	ગ્રામ પંચાયતની સામાજીક ન્યાય સમિતીના નિર્ણયથી નારાજ વ્યક્તિ ૬૦ દીવસમાં તાલુકા પંચાયત ની સામાજિક ન્યાય સમિતીને અપિલ કરી શકશે.	તાલુકા પંચાયત ની સામાજીક ન્યાય સમિતીના નિર્ણયથી નારાજ વ્યક્તિ ૬૦ દીવસમાં જિલ્લ પંચાયતની સામાજિક ન્યાય સમિતીને અપિલ કરી શકશે.	જિલ્લા પંચાયતની સામાજીક ન્યાય સમિતીના નિર્ણયથી નારાજ વ્યક્તિ જિલ્લા પંચાયત અપિલ સમિતી અપિલ કરી શકતો નથી. પરંતુ તે વ્યક્તિ ૬૦ દીવસમાં રાજ્ય સરકારને અપિલ કરી શકે છે.

www.iamofficer.com